

VICENÇ VILLATORO

Un altre món és possible, però millor?

Em sobta que el que convencionalment anomenem el moviment antiglobalitzador hagi escollit com a lema "Un altre món és possible". Em semblaria més lògic que ens digués que el món que ens proposa –si és un món, i tots el mateix– és millor que el que tenim ara. És curiós que el lema consideri central el debat sobre si aquest món és o no és possible, no el debat sobre si és o no és millor. Potser perquè dona per descomptat que és obvi que seria millor i que en tot cas la cosa que cal discutir és si el podem construir.

Per què estan tan convençuts de l'obvietat que un món alternatiu seria millor que el que tenim, fins al punt que no consideren necessari ni tan sols dir-ho? Se m'acuden dues hipòtesis. La primera, que participen d'aquell optimisme històric tan propi del segle XIX segons el qual la història té un objectiu, té una fletxa, va necessàriament de pitjor a millor. La fe cega en el progrés. La segona hipòtesi és que consideren que el món que tenim és tan terroríficament desastrós que només pot canviar per bé. Si una cosa és infinitament dolenta, els seus canvis només poden anar en la direcció de millorar-la. Si un altre món és possible, necessàriament serà a més a més millor.

No comparteixo cap de les dues hipòtesis. Ni estic convençut que la història tingui una direcció invariablement de progrés ni estic convençut que el món actual sigui tan terrible que només pugui millorar. No tinc cap mena de dubte que un altre món és possible. No pas un, només, sinó centenars. Però no tots són necessàriament millors. Per tant, si algú em vol convèncer d'un canvi no m'haurà de demostrar només que és possible, sinó també que és una millora.

Quan he presentat a algun amic antiglobalitzador aquesta objecció al seu lema, m'ha dit que només puc negar que un altre món és una millora sobre aquest si em crec realment que vivim en el millor dels mons possibles i que per

tant ja no pot ser millorat. On tinc els ulls, llavors? Que no veig les injustícies, la pobresa, les guerres? La meua resposta és que sí que les veig. I que per tant estic plenament convençut que el món que tenim es pot millorar. Però també tinc uns quants anys, he llegit uns quants llibres i he fet uns quants viatges i he vist que el món que tenim també pot empitjorar. Des de la memòria del franquisme, des de les visites a països que han viscut o viuen dictadures totalitàries, sé que el món que tenim no és el millor possible, però que tampoc és el pitjor possible. Un canvi el pot millorar, però també el pot empitjorar.

“L'experiència del segle XX és que canvis fets amb bona voluntat per bona gent en nom de causes nobles han empitjorat el món”

I per tant demano a qui vol fer un canvi que me l'expliqui, per decidir si el millora o l'empitjora.

No li demano per les intencions: si ho fa per millorar el món o per empitjorarlo. Ja m'ho penso, que la intenció és bona, i que les grans paraules i les grans causes sota el paraigua de la qual se situen els canvis són perfectament nobles. Però l'experiència del segle XX és que canvis fets amb bona voluntat per bona gent en nom de causes nobles han empitjorat el món. Revolucions que s'han fet per aconseguir un món més just, encara que fos al preu de fer-

lo menys lliure, han començat per fer-lo menys lliure i han acabat per fer-lo més injust. I això que en els seus fonaments hi havia tones i més tones de bons propòsits, d'il·lusions individuals i col·lectives i de principis nobles.

Un dels llibres de moda d'aquesta última temporada, l'autobiografia de Stefan Zweig, *Un món d'ahir*, és la crònica precisa i desolada de com el món pot empitjorar de sobte. De com la història no garanteix que tot canvi sigui una millora, sinó que permet retrocessos, marrades i meandres. Un altre llibre plenament recomanable, *En el castell de Barbablava*, de George Steiner, ens explica també com la incapacitat dels homes i dones de començament de segle de valorar allò que tenien, la seva sensació que tot canvi havia de ser per a bé –la literatura que demana que vinguin d'una vegada els bàrbars i acabin amb tant d'avorriment–, va obrir la porta als totalitarismes dels anys trenta i quaranta.

Jo no sé si els que es manifesten sota la pancarta "Un món millor és possible" tenen clar com hauria de ser aquest altre món. Segur que n'hi ha molts que sí. Segur que no tots ens proposen el mateix món. Tenen tot el dret de dir-me que el món que tenim és millorable i que per tant calen canvis. Però jo també tinc raons per dir-los que el món que hem aconseguit tenir, a més de ser millorable, és també empitjorable, i que per tant hem d'avaluar els canvis per veure en quina de les dues direccions van. No en quina volen anar, sinó en quina fan anar. En el moviment anomenat antiglobalitzador participen pensaments i ideologies que han ajudat a millorar el món, moviments i ideologies que han ajudat a empitjorar el món i moviments i ideologies que encara estan prou verges per no saber si van en una o altra direcció. Que hi hagi un altre món possible no vol dir necessàriament que sigui millor.

Escriptor